

Мужев О. О.
Начальник Запорізької митниці
ДФС України у Запорізькій області

Muzhev O. O.
Head of Zaporizhzhya Customs

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СУЧАСНИХ ЗАХОДІВ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Анотація. Висвітлено проблематику сучасних заходів митної політики зовнішньоторговельних відносин України та держав-учасників митного союзу Європейського співтовариства. Зазначено вчених, які розглядали розвиток митних відносин та широкого кола питань міжнародного характеру митної політики. Приділено увагу закордонному досвіду імплементації митної політики країною-членом ЄС. Окреслено нетарифні та тарифні форми регулювання митних відносин в Україні. В ході дослідження було зв'язано напрямки лібералізації міждержавних економічних зв'язків що супроводжується інтеграцією до країн Європейського Союзу, в митній політиці. Зазначено основні напрями реалізації митної політики на сьогодні, що відповідали б сучасним запитам міжнародного простору в напрямку економічних відносин. Запропоновано схему реалізації компонентів митної політики в Україні та їх елементи, що значно можуть вплинути на трансформацію відносин в зовнішньоекономічній діяльності та формуванні митної політики. Підсумовано на основі вищевикладеного дослідження вплив ЄС на формування сучасної митної політики України, що має розроблятися для ефективних управлінських рішень щодо зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів ЗЕД, а також використання інформаційних технологій.

Ключові слова: економічне співробітництво, економічні інтереси, митні відносини, митний контроль.

Постановка проблеми. Сучасні заходи митної політики в Україні, перш за все, залежать від економічного співробітництва з іншими країнами, зокрема під кутом співпраці у сфері організації та здійснення митної діяльності. Комунікація між країнами відносно митної політики спрямована на вирішення економічних, організаційних та правових питань. Варто зазначити, що країни світу також розуміють важливість комунікації відносно митної політики для регулювання перманентних відносин, щодо переміщення вантажів та цінностей через митні кордони. Одним з сучасних напрямків розвитку митної політики є тісна співпраця з Європейським союзом, внаслідок чого змінюються внутрішні інституціональні засади. Однак в процесі реалізації митної політики, знаходячись в процесі інтеграції до європейських стандартів, варто відстоювати національні інтереси, оскільки можливий негативний вплив на такі сфери України як торговельно-економічну, військово-технічну, транспортну, міграційну, гуманітарну, – внаслідок прийняття норм, правил та процедур ЄС. Тому виникає потреба у визначенні основних сучасних заходів митної політики щодо здійснення зовнішньоторговельних відносин держав-учасників митного союзу Європейського співтовариства та вплив такої кооперації на національну економіку нашої країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розвитком міжнародних відносин, а також вирішенням широкого кола питань міжнародного характеру митної політики в межах національної економіки, займалися наступні вітчизняні та зарубіжні науковці, як К.Г. Борисов, Х. Вольфганг, Д. Дайнен, Є.В. Додін, Л.М. Ентін, О.Д. Єршов, С.С. Жамкоч'ян, Г. Ісаак, С.Ю. Кашкін, В. Кернз, А.М. Козирін, Ж.-К. Коллі, Б.А. Кормич, Д. Ласок, В.І. Лісовський, М. Люкс, А.В. Мазур, С.М. Переполькін.

Висвітлення у своїх наукових роботах розвитку методології дослідження митної політики розкрили у своїх роботах такі вчені як І.Г. Бережнюк, О.П. Гребельник, С.В. Ківалов, Б.А. Кормич, Н.В. Осадча, Д.В. Приймаченко, П.В. Пашко. Також варто взяти до уваги дослідження митно-тарифного регулювання відчизняних науковців: А.А. Дубініна, Ю.М. Дьомкін, І.Г. Бережняк, П.В. Дзюбенко, В.І. Глухова, Т.М. Мельник, К.І. Новікова та інших. Але внаслідок ін-

теграційних процесів до ЄС визначення сучасних заходів митної політики в умовах сьогодення набуває особливої уваги, тому дослідження сучасних підходів регулювання митної політики є вкрай актуальним питанням.

Мета статті – дослідити сучасні заходи митної політики, що впливають на зростання національної економіки та основні напрямки удосконалення, систематизуючи та розвиваючи існуючі пропозиції.

Виклад основного матеріалу. Характерною рисою сучасної митної політики України – є цілеспрямовані заходи приведення законодавчої бази України у відповідності до міжнародних стандартів, приєднуючись до міжнародних конвенцій, які суттєво впливають на діяльність митниць та визначають загальні положення митно-правового регулювання. Україна, на сьогодні, є активним учасником великої кількості міжнародних угод, які, в свою чергу, впливають на реформування чинного законодавства в митній справі. Також, Україна може долучитись до різних європейських структур, що пов'язані з культурою, спортом, наукою, освітою та технологіями.

Партнерство в сфері митної політики України та ЄС набирає обертів. Є вірогідність, що з часом країни-члени ЄС можуть стати найбільшими торговельними партнерами України. Реалізація даного напрямку спричинено державною політикою, зокрема і митною політикою, внаслідок повноправного членства у Світовій організації торгівлі. Основною метою даної організації є забезпечення системи міжнародних торговельних зв'язків, лібералізація міжнародної торгівлі. Україна, ставши членом СОТ, відкрила для себе можливості розвитку своєї національної економіки, зокрема щодо покращення торговельно-економічних відносин з країнами-членами ЄС. Одним з таких партнерів є Республіка Польща. Характерними особливостями митної служби в Польщі є її постійна взаємодія з Європейським Союзом [1]. Основною функцією митної служби Польщі є фіскальна, зокрема – регулювання цілей та обсягу міжнародної торгівлі; дотримання національних і міжнародних митних правил; контроль іноземної валюти [4]. Тому для України, перш за все, вдосконалення митного контролю – це внесення змін до міжнародного законодавства, оскільки для України актуальним залиша-

ється питання щодо спільного прикордонного митного контролю на українсько-польському кордоні [1].

Сучасна митна діяльність України представляє собою комплекс заходів, спрямованих на імплементацію основних положень митної політики. Основними засобами митної політики є тарифні (митний контроль, митне оформлення) та нетарифні (ліцензування, митні обмеження). Виконання даної функції покладено на Державну митну службу України, в основі чого має бути ефективність дії від персоналу, різної посадової ієрархії. Напрямами митної політики можуть бути концептуальні ідеї, вихідні положення, на основі чого створюється митна політика. Варто зазначити, що митна політика наразі перебуває в еволюційному стані, даний процес виник внаслідок потреб суспільства.

Раніше головною метою митної політики був збір митних платежів, для поповнення державного бюджету, але наразі митна політика зазнає змін та потребує комплексного підходу при визначенні ролі та завдання митних органів України. Митна політика України, також, має забезпечувати єдність по всій території України щодо таких видів політики, як гуманітарної, економічної (зовнішньоекономічної), торговельної, фінансової, науково-технічної, інвестиційної, природоохоронної та інших видів політики. Основними напрямками реалізації митної політики на сьогодні, є: 1) створення митного середовища для імпорту товарів (робіт, послуг) на митну територію України; 2) налагодження комунікації між митними органами та суб'єктами ЗЕД; 3) боротьба щодо зменшення ввезення обсягів неякісних товарів на територію України; 4) імплементація інноваційних технологій для автоматизації рутинних процесів та покращення митних послуг [2].

Існують певні обставини, що можуть впливати на розвиток митних відносин: об'єднання бар'єрної та контактної функції митних відносин; гармонізація митних систем, зокрема для України це країни-члени Європейського Союзу; модернізація підходів управління митними органами, запровадження нових інструментів електронної обробки інформації; вдосконалення основних технічних засобів, що дадуть можливість збільшити кількість та якість об'єктів митного контролю. Також, при розробці стратегічних та тактичних заходів митної політики для забезпечення національних економічних інтересів та інтегрування України у світову економіку треба враховувати формування нових ринкових відносин. До сучасних видів нетарифних обмежень на митному кордоні належать: імпорتنі квоти, антидемпінгове законодавство, «добровільне» обмеження експорту, адміністративні правила. Використання нетарифних обмежень здійснюється країнами для обмеження імпорту товарів на митну територію країни.

На сьогодні, багато розвинутих країн вели нові обмеження на імпорт чорних металів, електротехнічного та транспортного устаткування, сільськогосподарську продукцію. Комунікація між країнами, різними міжнародними організаціями виступає інтеграційним чинником національної економіки з Європейським союзом. Пріоритизація митних відносин України та Європейського союзу внаслідок основного напрямку Маастрихтського договору – є створення Митного союзу. На сьогодні Європейський союз представляє собою митну систему, що регулює ввезення товарів і можливості їх вільного переміщення в межах Союзу.

Лібералізація міждержавних економічних зв'язків що супроводжується інтеграцією до країн Європейського Союзу, стає каталізатором перебудови в економічних процесах національної економіки та реалізацією митної політики. При цьому важливого значення набувають наступні заходи: 1) усунення фізичних перешкод на шляху руху

всіх факторів виробництва; 2) гармонізація технічних стандартів та норм; 3) лібералізація ринків державних замовлень; 4) зменшення податкових бар'єрів. Нерозмитнені заходи мають усувати наступні перепони – прикордонні формальності, заходи контролю за імпортом, лібералізація імпорتنих обмежень, правила огляду товару та транспортних засобів, переведення статистичної звітності до єдиного стандарту, єдині технічні стандарти, санітарні та ветеринарні норми. Складовими розвитку митної політики можуть стати наступні напрями: адаптація митних відносин до нових економічних процесів зокрема в напрямку інформатизації; розвиток мережі тренінгових центрів для підвищення кваліфікації кадрів митної служби; залучення закордонного досвіду в управлінні персоналом, особлива увага має приділятися дослідженню досвіду країн-партнерів; об'єднання зусиль з іншими країнами в боротьбі з контрабандою [3].

Перепони для загальної інтеграції інформаційних технологій в митну систему полягають у наявності технологічних та технічних проблем, однак їх вирішення надасть можливість використовувати такі сучасні заходи митної політики як: систему контролю за імпортом та експортом товарів (робіт, послуг); транзитна система; систему реєстрації та ідентифікації економічних операторів; систему уповноважених економічних операторів. Для України є вкрай важливим здійснення модернізації інфраструктури, що є важливим аргументом в тісній співпраці з країнами-членами Євросоюзу. Іншим напрямком розвитку митних відносин є реалізація «Електронної митниці», що пов'язані із суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Використання даного інструменту в митній політиці є забезпечення ефективної комунікації між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та митними органами, а також каналом зв'язку з підрозділами уряду держави. Одним з сучасних заходів митної політики є запровадження системи електронного декларування: декларування товарів і транспортних засобів; митний контроль та оформлення товарів і транспортних засобів. Важливим етапом реалізації Єдиного електронного простору митниці стає безпаперове середовище для митниці та міжнародної торгівлі [4].

Нагальним завданням митної політики України на сучасному етапі становлення є розвиток конкурентоспроможного середовища в межах національної економіки, так і на міжнародному рівні, збільшуючи експортний потенціал національних товаровиробників, дохід яких впливає на рівень добробуту та багатства країни та розвиток конкурентоспроможних галузей на міжнародному рівні. Лібералізація митних відносин за елементами протекціонізму мають місце в сучасних міжнародних відносинах, зокрема при забезпеченні інтеграції України у світовий економічний простір використовуючи сучасні заходи митної політики [5].

Концентрація митної політики України має бути в наступному: визначення переліку проблем, які виникають під час реалізації митного законодавства; використання закордонного досвіду в митному регулюванні, але адаптація під наявні економічні, соціальні та політичні умови. також йде на сучасних заходів митної політики є зміщення акцентів контролю за митною вартістю товарів: з короткого часового відрізка, поки товари перебувають під митним контролем – на етап після випуску товарів.

Перевагами даного підходу є: гармонізація та митних процедур, що відповідає Кіотській конвенції спрощення міжнародної торгівлі; зниження тривалості оформлення товару; імплементація презумпції невинуватості декларанта, що закладено в Кодексі; надання можливості декларанту надавати свої аргументи для захисту задекла-

рованої митної вартості; більший час перевірки митної вартості товару; уніфікація алгоритму нарахування податкового зобов'язання. Серед сучасних заходів митної політики ЄС, актуально було б використання: диференціація критеріїв оцінювання підприємства; спрощення при транзитних переміщеннях товарів; технологія «централізованого митного оформлення».

Варто підкреслити, що запровадження «єдиного вікна» в Україні є реальним, якщо інфраструктура, зокрема інформаційно-комунікаційна зможу відповідати стандартам які потребуються при впровадженні сучасних електронних технологій. А також інформаційні технології можуть бути використані при ризикорієнтованого підходу та контролю товарів. Імплементація «єдиного вікна» потребує постійних змін в чинному законодавстві, внаслідок інтенсивних процесів в інформаційному середовищі, тобто зміна технологій відбувається значно швидко ніж приймається стандарти по ній. Але даний напрямок є лише початком тісної співпраці з країнами-членами Євросоюзу для усунення адміністративних бар'єрів, та як результат – зростання національної економіки [6].

На основі вищезапропонованого «Методичного підходу реалізації компонентів митної політики в Україні» (рис. 1), варто розкрити основний алгоритм дій щодо застосування сучасний заходів митної політики в Україні. Основними компонентом функціонування митної служби є: регулювання цілей та обсягів міжнародної торгівлі, національні і міжнародні митні правила, контроль за іноземною валютою. Сучасними заходами митної політики виступають – системи реєстрації та ідентифікації економічних операторів, системи контролю за імпортом і за експортом, системи уповноважених економічних операторів, транзитна система. Обставини що впливають на реалізацію митної політики в умовах сьогодення – це сполучення бар'єрної та контактної функцій, підвищення рівня взаємодії і гармонізації, удосконалювання організації управління, розвиток і поліпшення технічних засобів.

За допомогою кластерного аналізу експорту та імпорту (рис. 2, рис. 3) визначимо найбільш пріоритетні напрямки розвитку зазначеного потенціалу країни. Метою проведення кластерного аналізу по експорту та імпорту України є встановлення кількості кластерів, на основі чого визначити пріоритетні напрямки розвитку експортного

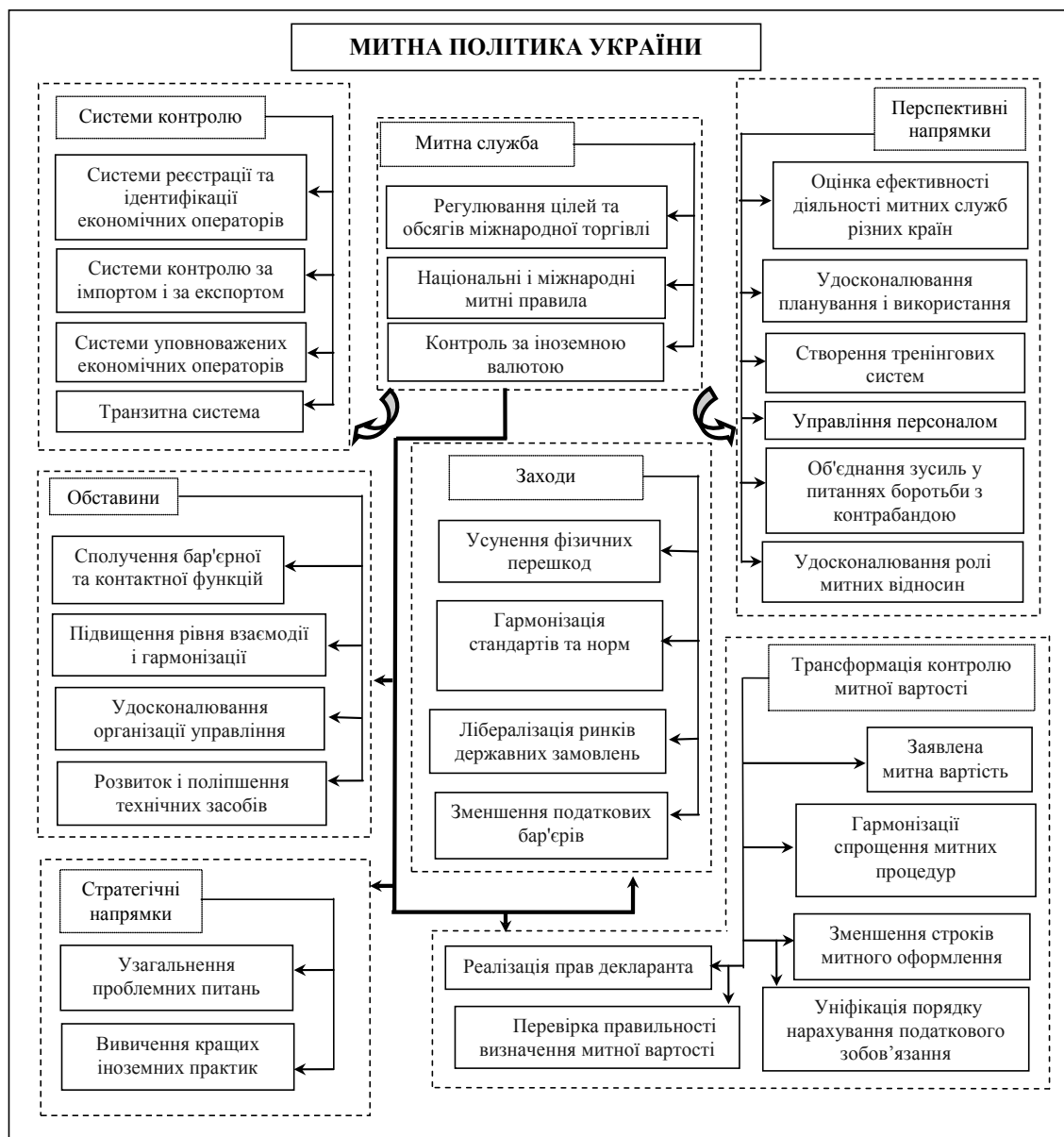

Рис. 1. Методичний підхід реалізації компонентів митної політики в Україні

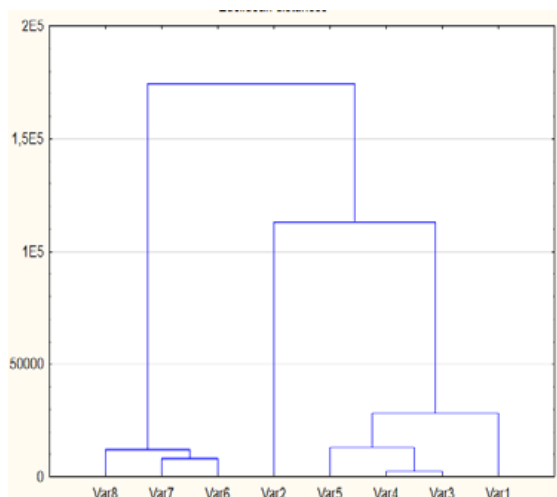

Рис. 2. Кластерний деревоподібний аналіз загального експорту України

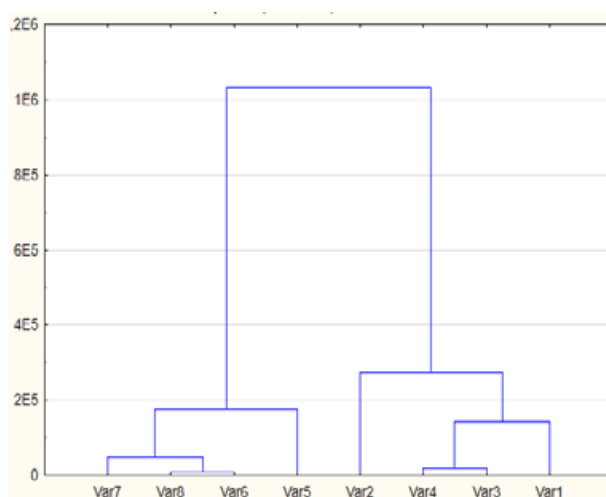

Рис. 3. Кластерний деревоподібний аналіз загального імпорту України

та імпортного потенціалу країни. Основними показниками в кластерному деревоподібному аналізі, що проводиться за допомогою програмного забезпечення Statistica буде – країни СНД (var1); інші країни світу (var2); Європа (var3); країни ЄС (28) (var4); Азія (var5); Африка (var6); Америка (var7); Австралія і Океанія (var8).

В ході проведеного статистичного аналізу було сформовано два кластери, щодо загального експорту з України, основну інформацію відобразимо на табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл експортних напрямків на кластери

Кластери	Характеристика
1 кластер	Var1 – Країни СНД, Var3 – Європа, Var4 – Країни ЄС (28), Var2 – Інші країни світу, Var5 – Азія
2 кластер	Var6 – Африка, Var7 – Америка, Var8 – Австралія і Океанія

В ході проведеного статистичного аналізу було сформовано два кластери, щодо загального імпорту з України, основну інформацію відобразимо на табл. 2.

Таблиця 2

Розподіл імпортних напрямків на кластери

Кластери	Характеристика
1 кластер	Var1-Країни СНД, Var2-Інші країни світу, Var3- Європа, Var4- Країни ЄС (28)
2 кластер	Var5 – Азія, Var6 – Африка, Var7 – Америка, Var8 – Австралія і Океанія

Стратегічними напрямками митної політики щодо інтеграційного процесу до країн-членів Євросоюзу в питаннях митної політики – узагальнення проблемних питань, вивчення та використання кращих іноземних практик, заходи що здійснюються в даних напрямках буде наступне: усунення фізичних перешкод, гармонізація технічних стандартів, лібералізація ринків державних замовлень, зменшення податкових бар'єрів. Перспективні напрямки митної політики в даній сформованій схемі є оцінка ефективності діяльності митних служб різних країн; удосконалення планування і використання; створення тренінгових систем; управління персоналом; об'єднання зусиль у питаннях боротьби з контрабандою; удосконалення ролі митних відносин. Особливим компонентом митної політики постає трансформація контролю митної вартості – заявлена митна вартість гармонізації; спрощення митних процедур; зменшення строків митного оформлення; уніфікація порядку нарахування податкового зобов'язання; перевірка правильності визначення митної вартості; реалізація прав декларанта.

Висновок. Підсумовуючи вищевикладене, варто зазначити, що інтенсифікація розвитку інформаційних технологій, активна співпраця з країнами-членами ЄС впливає на формування сучасної митної політики України, яка має базуватися на ефективних управлінських рішеннях щодо зовнішньоекономічної діяльності, як національних товаровиробників так і закордонних. Міжнародний досвід свідчить, що інтеграція інформаційних технологій є одним з вагомих факторів становлення сучасної митної політики, зокрема як система «Електронна митниця», яка є одним з пріоритетних напрямків удосконалення митно-тарифного регулювання.

Список використаних джерел:

1. Дорош М.М. Розвиток співпраці митних органів України з митними органами держав-учасниць Європейського Союзу [Електронний ресурс] / М.М. Дорош. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2456/vnulpurn20158136.pdf>.
2. Стеценко О.М. Основні аспекти розвитку митної політики України [Електронний ресурс] / О.М. Стеценко. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://www.agrosvit.info/pdf/20_2012/6.pdf.
3. Митна політика України в контексті євроінтеграційних відносин / В.Є. Зайцев // Вісник економічної науки України. – 2017. – № 2(33). – С. 43–47. – Бібліогр.: 10 назв. – укр.
4. Переверзева Г.Г. Удосконалення митно-тарифного регулювання в Україні шляхом впровадження системи «Електронна митниця» [Електронний ресурс] / Г.Г. Переверзева. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: [http://www.kdu.edu.ua/statti/2012-4-1\(75\)/79.pdf](http://www.kdu.edu.ua/statti/2012-4-1(75)/79.pdf).

5. Дуран М.М. значення митної політики в системі державного регулювання [Електронний ресурс] / М.М. Дуран. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2009/19_1/184_Duran_19_1.pdf.
6. Даньков І. Удосконалення митного законодавства – діалог між владою та бізнесом [Електронний ресурс] / Ігор Даньков. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Article-MindohodovCounsil-Dankov-Customs-Jan-2014-Ukr/\\$FILE/EY-Article-MindohodovCounsil-Dankov-Customs-Jan-2014-Ukr.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Article-MindohodovCounsil-Dankov-Customs-Jan-2014-Ukr/$FILE/EY-Article-MindohodovCounsil-Dankov-Customs-Jan-2014-Ukr.pdf).

ИМПЛЕМЕНТАЦИЯ СОВРЕМЕННЫХ МЕР ТАМОЖЕННОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

Аннотация. Освещена проблематика современных мер таможенной политики в отношении внешнеторговых отношений Украины и государств-участников таможенного союза Европейского сообщества. Указаны ученые, которые рассматривали развитие таможенных отношений и широкий круг вопросов международного характера таможенной политики. Уделено внимание зарубежному опыту имплементации таможенной политики стран-членов ЕС. Определены нетарифные и тарифные формы регулирования таможенных отношений в Украине. В ходе исследования были установлены направления либерализации межгосударственных экономических связей сопровождающиеся интеграцией в страны Европейского Союза, в таможенной политике. Указаны основные направления реализации таможенной политики сегодня, отвечающих современным запросам международного пространства в направлении экономических отношений. Предложена схема реализации компонентов таможенной политики в Украине и их элементы, что значительно могут повлиять на трансформацию отношений во внешнеэкономической деятельности и формировании таможенной политики. Подведены на основе вышеизложенного исследования влияние ЕС на формирование современной таможенной политики Украины, что должна разрабатываться для эффективных управленческих решений относительно внешнеэкономической деятельности субъектов ВЭД, а также использования информационных технологий.

Ключевые слова: экономическое сотрудничество, экономические интересы, таможенные отношения, таможенный контроль.

IMPLEMENTATION OF CURRENT POLICY CURRENT MEASURES IN UKRAINE

Summary. The issue of modern measures of customs policy of foreign trade relations of Ukraine and member states of the customs union of the European Community is discussed. The scientists who considered the development of customs relations are mentioned and a wide range of issues of the international character of customs policy are noted. The attention was paid to the foreign experience of implementing the customs policy of the EU member state. The non-tariff and tariff forms of regulation of customs relations in Ukraine are outlined. In the course of the study there was a link between the liberalization of inter-state economic relations accompanied by integration into the countries of the European Union, in the customs policy. The main directions of implementation of the customs policy for today, which correspond to the modern demands of the international space in the direction of economic relations, are indicated. The scheme of implementation of customs policy components in Ukraine and their elements that can significantly influence the transformation of relations in foreign economic activity and the formation of a customs policy is proposed. Summed up on the basis of the above-mentioned study, the impact of the EU on the formation of a modern customs policy of Ukraine, which should be developed for effective management decisions regarding the foreign economic activity of the entities of the SED, as well as the use of information technologies.

Key words: economic cooperation, economic interests, customs relations, customs control.